

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 16.01.2015 r.

BPK.533.2.2014

Pani Teresa Piotrowska

Minister Spraw Wewnętrznych

Wieruszka Pani Minister

Pragnę zwrócić uwagę Pani Minister na problem, który pojawił się w działalności Rzecznika Praw Obywatelskich, związany ze stosowaniem niektórych norm zawartych w ustawie z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2012 r., poz. 161 ze zm., dalej jako: u.o.p.).

Zgodnie z art. 56 ust. 1 u.o.p. „wniosek o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego zawiera dane osoby, której potwierdzenie dotyczy, i jej wstępnych do drugiego stopnia oraz informacje o istotnych okolicznościach niezbędnych do ustalenia stanu faktycznego i prawnego”. Natomiast ustęp 2 tego artykułu zobowiązuje osobę i podmiot występujący z wnioskiem o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego do dołączenia dokumentów potwierdzających dane i informacje zawarte we wniosku, chyba, że uzyskanie tych dokumentów napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody.

Natomiast wzór wniosku został wprowadzony rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7 sierpnia 2012 r. w sprawie wzoru formularza wniosku o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego (Dz. U. z 2012 r., poz. 925). To właśnie we wniosku udzielić należy wielu – często nawet bardzo szczegółowych informacji, o których mowa w art. 56 ust. 1 u.o.p.

Konstrukcja art. 56 ust. 1 u.o.p. wskazuje, że umieszczone tam dane są wymagane w każdym postępowaniu – w przedmiocie potwierdzenia posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego – chodzi więc o każdą sprawę, zarówno prostą

utrąty obywatelstwa polskiego – chodzi więc o każdą sprawę, zarówno prostą i nieskomplikowaną (np. gdy dana osoba z jakichkolwiek powodów nie posiada dokumentu stwierdzającego obywatelstwo polskie, jak dowód osobisty czy dokument paszportowy), jak i w sprawach skomplikowanych (np. potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego dla osób starających się o uzyskanie rekompensaty za tzw. mienie zabużańskie).

Dane konieczne do rozstrzygnięcia dla większości prostych spraw o potwierdzenie posiadania lub utratę obywatelstwa polskiego zawiera „część I formularza wniosku w pozycji od A do E, w części II. A życiorys osoby, której wniosek dotyczy i pkt B części III pkt. D.

Jak wynika z informacji pozyskanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich, dotychczasowa praktyka dotycząca przyjmowania wniosków wykazała, że duże problemy stwarza wypełnienie formularza o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego, w szczególności dane zawarte w części I, dane F od I do IV (dane dotyczące danych osobowych dziadka i babki ze strony matki i ze strony ojca); dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy osobie sporządzającej wniosek znane są tylko niektóre dane, np. imię i nazwisko dziadka lub babki. W praktyce, wątpliwości budzi, czy w takich przypadkach co do dalszych danych należy, zgodnie z pouczeniem, wpisać „nieznane” i nie dołączać dokumentów potwierdzających te znikome informacje.

Z informacji, do jakich dotarł Rzecznik Praw Obywatelskich, wynika, że wnioskodawcy zgłaszają wiele uwag co do **obszerności wniosku o potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego**, w szczególności dotyczących długiego czasu, jaki poświęcić należy na wypełnienie wniosku. Wydaje się również, że **w sprawach prostych i nieskomplikowanych, wypełnianie znacznej ilości rubryk, zawierających szczegółowe dane osobowe, w tym o dalszych wstępnych, jest zbędne i niepotrzebne**. Ewentualnie rozważenia wymaga wprowadzenie zasady, iż organ prowadzący postępowanie może żądać **w uzasadnionych przypadkach** dodatkowych danych dotyczących wstępnych zainteresowanego.

Stanowisko takie znajduje również swe uzasadnienie w przepisach rangi konstytucyjnej. Warto bowiem zauważyć, że zgodnie z art. 51 ust. 2 Konstytucji, władze publiczne **nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji**

o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. W wyroku z dnia 20 listopada 2002 r. (K 41/02, OTK-A 2002, nr 6, poz. 83) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że "istnienie w art. 51 ust. 2 Konstytucji odrębnej regulacji dotyczącej proporcjonalności wkraczania w prywatność jednostki należy tłumaczyć tym, że naruszenie autonomii informacyjnej poprzez żądanie niekoniecznych, lecz wygodnych dla władzy publicznej informacji o jednostce, jest typowym dla czasów współczesnych instrumentem, po który władza publiczna chętnie sięga i dzięki któremu uzyskuje potwierdzenie swej pozycji wobec jednostki".

Warto również rozważyć zmianę powyższego formularza poprzez umieszczenie w nim **informacji o adresie doręczeń w kraju**, w przypadku, gdy strona zamieszkuje za granicą lub poprzez wskazanie pełnomocnika do doręczeń w kraju.

Pragnę również zwrócić uwagę Pani Minister na kolejny przepis tej ustawy, tj. art. 30 ust. 1 pkt 4. Przepis ten stanowi, że za obywatela polskiego uznaje się małoletniego cudzoziemca przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub prawa stałego pobytu, którego jedno z rodziców jest obywatelem polskim, a drugie z rodziców, nieposiadające obywatelstwa polskiego, wyraziło zgodę na to uznanie.

Przepis ten dotyczy tylko dzieci cudzoziemca i obywatela polskiego, natomiast pojawia się wątpliwość związana z sytuacją, w której **jedno z rodziców nabyło obywatelstwo polskie, a dziecko urodziło się przed nabyciem obywatelstwa polskiego przez rodzica i z różnych powodów go nie nabyło**, a drugie z rodziców posiada obywatelstwo polskie.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 roku o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648) zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do zmiany stanu prawnego w powyższym zakresie.

Z przeziębieniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich